

Tehnologija uzgoja češnjaka

Автор(и): доц. д-р Цветанка Динчева, ИЗК "Марица" в Пловдив

Дата: 11.04.2024 Брой: 4/2024

Češnjak ima manji gospodarski značaj od luka. Uglavnom se koristi kao začin. Nadzemni dijelovi biljke ponekad se koriste za hranu, osobito dok su nježni i mladi. Uzgaja se za zreli i zeleni češnjak.

Najbolji prethodni usjevi su oni koji rano oslobađaju polje, bili su obilno gnojeni stajskim gnojem i ostavljaju površinu bez korova. Češnjak se obično uključuje u plodorede povrtlja nakon rajčice, paprike, patlidžana, lubenice, krastavca, graha itd. U plodoredu ratarskih kultura najprikladniji prethodni usjevi su grahorica, pšenica i ječam.

Proizvodnja zrelog česnjaka

Priprema tla provodi se odmah nakon žetve prethodnog usjeva za sadnju ozimog česnjaka, te oranje na dubinu od 15-18 cm za sadnju proljetnog česnjaka. Prije sadnje obavlja se kultivacija ili drljanje polja, ovisno o stanju tla i njegovoj zakorovljenosti.

Kod uzgoja česnjaka za glavice najbolji rezultati postižu se kada je prethodni usjev bio obilno gnojen stajskim gnojem. Njegov zaostali učinak, pojačan mineralnim gnojivima, dovoljan je za postizanje visokih prinosa. Česnjak ne podnosi gnojidbu svježim stajskim gnojem, niti jednostranu dušičnu gnojidbu, jer to produljuje vegetacijsko razdoblje biljaka i pogoršava kvalitetu glavica. Prije duboke ore, ovisno o stanju hranjiva u tlu, provodi se osnovna gnojidba s oko 15-20 kg/da kalijevih i fosfornih gnojiva. U proljeće se polje kultivira na dubinu od 10-12 cm. Ovom se operacijom također primjenjuje 8-10 kg/da dušičnog gnojiva. Kada se česnjak uzgaja na slabo opskrbljenim tlima, može se prihraniti s 15-20 kg/da dušičnog gnojiva, primijenjenog tijekom prvih 1-2 okopavanja. Prihrana česnjaka dušičnim gnojivima mora se provesti do kraja travnja, kada počinje bujan rast lista. Kasna prihrana, nakon što je započelo povećanje glavica, produljuje vegetacijsko razdoblje i odgađa sazrijevanje glavica.

U zemlji se prakticiraju dva glavna razdoblja sadnje česnjaka – u jesen i rano u proljeće. Za jesensku sadnju koriste se sorte ozimog česnjaka, a za ranu proljetnu sadnju – sorte proljetnog česnjaka i, iznimno, ozime. Razlozi za to su slaba čuvrljivost ozimog česnjaka, koji u uobičajenim uvjetima skladištenja do proljeća nikne, a

velik dio češnjeva trune. Najpogodnije vrijeme sadnje za ozimi češnjak je sredina listopada, na dubinu od 3-5 cm. Proljetni češnjak sadi se rano u proljeće, obično u drugoj polovici veljače do početka ožujka. Veličina češnja značajno utječe na prinos. Najviši prinosi postižu se korištenjem najvećih češnjeva, koji se nalaze u vanjskom krugu glavice. Priprema sadnog materijala započinje odvajanjem češnjeva i sortiranjem po veličini neposredno prije sadnje, odabirući one prosječne težine 2 g. Češnjak se sadi u peterorednu traku prema shemi 60+25+25+25+25/10 cm. Dubina sadnje je 4-6 cm. Za ručnu sadnju unaprijed se izrađuju brazde u koje se češnjevi raspoređuju na razmaku od 8-10 cm. Razmak između brazdi je 15-20 cm. Za sadnju proljetnog češnjaka potrebno je 120-150 kg glavica, a za ozimi češnjak – 150-200 kg glavica.

Njega usjeva tijekom vegetacijskog razdoblja sastoji se od okopavanja, navodnjavanja i gnojidbe. Prvo okopavanje provodi se rano u proljeće, kada su biljke tek niknule. Broj okopavanja određuje se zakorovljenošću tla. U drugoj polovici svibnja prestaje se s obradom tla. Suzbijanje korova također se može provesti herbicidima. Za postizanje visokih prinosa glavica češnjaka dovoljno je 4-5 navodnjavanja. Na kraju vegetacijskog razdoblja, kada se uoči sušenje donjih listova, navodnjavanje se zaustavlja.

Ozimi češnjak bere se krajem lipnja, a proljetni – krajem srpnja. Ne smije se dopustiti kašnjenje u berbi, jer to pogoršava kvalitetu glavica i njihovu čuvateljivost. Glavice se vade i suše na polju dok vratovi ne osuše, nakon čega se skladište na dobro prozračenim mjestima, položene u sloju debljine 10-12 cm za konačno sušenje. Skladište se u prozračenim prostorima slično kao luk. Prinos ozimog češnjaka je 800-1000 kg/da, a proljetnog – 600-800 kg/da.

Proizvodnja zelenog češnjaka

Priprema tla sastoji se od predstjetvene gnojidbe s 3-4 t/da polurazgrađenog ili razgrađenog stajskog gnoja i 30-40 kg/da superfosfata i oranja, nakon čega slijedi kultivacija.

Proizvodnja zelenog češnjaka vrlo je slična proizvodnji zelenog luka iz velikih sjeda luka. Kao sadni materijal koriste se samo sorte ozimog češnjaka. Najpogodnije vrijeme sadnje za zeleni češnjak je sredina listopada, kako bi se biljke do početka zime mogle dobro ukorijeniti, što ih štiti od izmrzavanja. Sadnja se obavlja ručno u brazde dubine 5-6 cm, s razmakom od 20 cm između redova i 5-7 cm između biljaka u redu. Ovisno o veličini češnja, potrebno je 150-300 kg/da sadnog materijala od ozimog češnjaka.

Rano u proljeće, nakon što površina tla osuši, provodi se okopavanje s prihranom od 15-20 kg/da dušičnog gnojiva. Potrebno je osigurati navodnjavanje biljaka.

Berba počinje početkom travnja. Povučene biljke čiste se od zemlje i suhih listova i vežu u snopove od 5-10 biljaka. Dobije se od 6000 do 10 000 snopova/da zelenog češnjaka.

Za suzbijanje korova u uzgoju češnjaka mogu se koristiti sljedeći herbicidi: AGIL 100 EC (75-120 ml/da protiv jednogodišnjih travnatih korova u fazi 2.-3. lista korova i 150-200 ml/da protiv višegodišnjih travnatih korova pri visini korova 15-20 cm), primjenjuje se u fazi prvog lista češnjaka; BASAGRAN 480 SL (200 ml/da

protiv jednogodišnjih širokolisnih korova), primjenjuje se u fazi 3.-4. lista usjeva; ZETROLA 100 EC 100-150 ml/da protiv džonsonove trave, pri visini džonsonove trave 10-20 cm, u fazi jasno vidljivog prvog lista češnjaka; LENTAGRAN WP (200 g/da) protiv jednogodišnjih širokolisnih korova; LEOPARD 5 EC (100 ml/da) protiv jednogodišnjih travnatih korova i (200 ml/da) protiv višegodišnjih travnatih korova; LONTREL 72 SG (17-21 g/da) protiv širokolisnih korova; ORDAGO SC (300-500 ml/da protiv jednogodišnjih travnatih i širokolisnih korova) primjenjuje se prije nicanja ili ubrzo nakon nicanja; PENDINOVA / ADMETO (400-600 ml/da protiv jednogodišnjih travnatih i širokolisnih korova) primjenjuje se prije nicanja usjeva; PENDIGAN 330 EC NOV / ACTIVUS (0,4 l/da) protiv jednogodišnjih travnatih i širokolisnih korova prije ili nakon nicanja; PROL AQUA (250-300 ml/da protiv jednogodišnjih travnatih i širokolisnih korova), primjenjuje se nakon sadnje usjeva, prije izbijanja stabiljke; ROUNDUP FUTURE (100-220 ml/da) protiv jednogodišnjih i višegodišnjih korova; STOMP® AQUA – (250-300 ml/da protiv jednogodišnjih travnatih i širokolisnih korova), primjenjuje se nakon sadnje usjeva, prije izbijanja stabiljke; FOCUS ULTRA / STRATOS ULTRA (200 ml/da) protiv jednogodišnjih travnatih korova i samoniklih žitarica (pšenica, ječam) i višegodišnjih travnatih korova, uklj. džonsonove trave iz rizoma; FUSILADE FORTE 150 EC (80-200 ml/da) protiv jednogodišnjih i višegodišnjih travnatih korova; FUSILADE MAX 125 EC (100-250 ml/da) protiv jednogodišnjih i višegodišnjih travnatih korova; CHALLENGE 600 SC (400 ml/da protiv jednogodišnjih travnatih i širokolisnih korova), primjenjuje se nakon sjetve prije nicanja.